

**АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СПІВВІДНОШЕННЯ ДЕРЖАВНИХ
СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ТА ГАРАНТІЙ В УКРАЇНІ****Маслик Р.О.**

Предметом дослідження є теоретичні та практичні проблеми фінансового забезпечення державних соціальних гарантій населення України та шляхи їх розв'язання.

Мета статті є аналіз особливостей фінансування державних соціальних гарантій в Україні, виокремлення основних її проблемних зон та обґрунтування пропозицій щодо основних напрямів її удосконалення.

Методи дослідження. У роботі застосовувались такі методи, як системний, структурний методи, а також при здійсненні аналізу існуючої в Україні системи соціальних гарантій населення використовувались методи аналізу й синтезу, індукції й дедукції.

Результати роботи. Стаття присвячена аналізу фінансового стану системи соціальних гарантій в Україні. Досліджений стан сучасної нормативно-правової бази, яка стосується системи державних соціальних гарантій та стандартів. Проаналізовано динаміку соціальних гарантій за період 2005-2014 рр. Оцінено співвідношення між основними державними гарантіями та базовими соціальним стандартом. Визначені основні причини недостатньої ефективності системи соціальних гарантій. Окреслено можливі напрями вдосконалення системи фінансування державних соціальних гарантій населення в Україні.

Галузь застосування результатів. Міністерство соціальної політики України. Призначення розмірів державних соціальних стандартів та гарантій населення України.

Висновки. Результати дослідження свідчать, що основні державні соціальні гарантії істотно впливають на доходи населення. Щорічне їх зростання зумовлює підвищення доходів населення. Проте досить тривалий час знадобився для скорочення розриву між мінімальною заробітною платою, мінімальною пенсією та відповідним розміром прожиткового мінімуму. Однак ще й досі не всі основні державні соціальні гарантії досягли прожиткового мінімуму. До того ж наближення основних державних соціальних гарантій до відповідного прожиткового мінімуму відбувалось в умовах заниження розміру останнього. Основні причини такого заниження пов'язані з проблемами у формуванні та встановленні прожиткового мінімуму.

Ключові слова: прожитковий мінімум, соціальні гарантії, мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія за віком, споживчий кошик, соціальна допомога.

**АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СООТНОШЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ
СОЦИАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ И ГАРАНТИЙ В УКРАИНЕ****Маслик Р.О.**

Предметом исследования являются теоретические и практические проблемы финансового обеспечения государственных социальных гарантий населения Украины и пути их решения.

Целью статьи является анализ особенностей финансирования государственных социальных гарантий в Украине, выделение основных ее проблемных зон и обоснование предложенных по основным направлениям ее совершенствования.

Методы исследования. В работе применялись такие методы, как системный, структурный методы, а также при осуществлении анализа существующей в Украине системы социальных гарантий населения использовались методы анализа и синтеза, индукции и дедукции.

Результаты работы. Статья посвящена анализу финансового состояния системы социальных гарантий в Украине. Исследовано состояние современной нормативно-правовой базы, которая касается системы государственных социальных гарантий и стандартов. Проанализирована динамика социальных гарантий за период 2005-2014 гг. Оценено соотношение между основными государственными гарантиями и базовым социальным стандартом. Определены основные причины недостаточной эффективности системы социальных гарантий. Определены возможные направления усовершенствования системы финансирования государственных социальных гарантий населения в Украине.

Область применения результатов. Министерство социальной политики Украины. Назначение размеров государственных социальных стандартов и гарантий населения Украины.

Выводы. Результаты исследования свидетельствуют, что основные государственные социальные гарантии существенно влияют на доходы населения. Ежегодный их рост приводит к повышению доходов населения. Однако достаточно длительное время понадобилось для сокращения разрыва между минимальной заработной платой, минимальной пенсией и соответствующим размером прожиточного минимума. Но до сих пор не все основные государственные социальные гарантии достигли прожиточного минимума. К тому же приближение основных государственных социальных гарантий к соответствующему прожиточному минимуму происходило в условиях занижения размера последнего. Основные причины такого занижения связанные с проблемами в формировании и установлении прожиточного минимума.

Ключевые слова: прожиточный минимум, социальные гарантии, минимальная заработная плата, минимальная пенсия по возрасту, потребительская корзина, социальная помощь.

**ANALYSIS OF THE FINANCIAL CORRELATION
BETWEEN STATE SOCIAL STANDARDS AND GUARANTEES IN UKRAINE****Masyk R.O.**

Purpose is to analyze the characteristics of public financing of social guarantees in Ukraine, to isolate the main problem areas and study proposals about the directions of improvement.

Methodology. In the article we used systemic and structural methods. In order to analyze Ukraine's existing system of social protection of the population we used methods of analysis and synthesis, induction and deduction.

Results The article is sanctified to the financing analysis of the system of social guarantees in Ukraine. The state of modern normatively-legal base that touches the system of state guarantees and standards is investigational. The dynamics of social guarantees during 2005-2014 years were analyzed. Ratio between the main state guarantees and basic social standard was estimated. Principal reasons of insufficient efficiency of the system of social guarantees are certain. The possible directions of improvement of public financing of social guarantees in Ukraine were outlined.

Practical implications. Ministry of Social Policy of Ukraine. In order to assign the state social standards and guarantees in Ukraine.

Conclusions The analysis proves that the basic state social standards and guarantees affect people's income substantially. Their annual increase involves people's income increase. However, it took a long enough time to reduce the gap between minimum wage, minimum pension and related living standards. At the same time, as yet not all basic state social guarantees have measured up a subsistence level. In addition, the basic state social guarantees were approximating to the subsistence level in the conditions of understated the last one. The principal reasons of such understanding relate to the problems of forming and establishing the subsistence level.

Key words: living wage, social security, minimum wage, minimum pension, consumer basket, social assistance.

Постановка проблеми Система соціальних гарантій є обов'язковим елементом здійснення соціального захисту в Україні. Соціальні гарантії виступають гарантом захисту як найбільш вразливих верств населення так і працездатної частини населення. Система соціальних гарантій повинна забезпечувати комплекс мінімальних засобів існування для людини. Ситуація, що склалась в Україні свідчить про те, що діюча система соціальних гарантій не є досконалою. На сьогоднішній час, соціальні гарантії повністю фінансуються за рахунок держави. Їх використання потребує перегляду та вдосконалення. Належне фінансування соціальних гарантій в Україні є головною метою державної соціальної політики. У цьому й полягає актуальність обраної теми.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими Проблеми фінансування соціальних гарантій населення посідають чільне місце у працях таких зарубіжних вчених, як: Беверидж У., Бентам І., Бланкарт Ш., Б'юкенен Дж., Вагнер А., Ерхард Л., Кейнс Дж. Останнім часом в Україні питанням державного фінансування соціальних гарантій населення приділяють увагу в своїх працях Андрущенко В., Буковинський С., Василик О., Величко О., Геєць В., Кириленко О., Ковальчук Т., Кравченко В., Лібанова Е., Луніна І., Опарін В., Полозенко Д., Слухай С., Федосов В., Чугунов І. та інші. Незважаючи на широке висвітлення в науковій літературі проблем, пов'язаних з фінансуванням соціальних гарантій населення, в Україні залишається значна кількість проблем в даній сфері. Це відноситься як до фінансової сторони так і до законодавчої та теоретичної сторони.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні проблеми фінансового забезпечення державних соціальних гарантій населення України та шляхи їх розв'язання.

Мета статті є аналіз особливостей фінансового співвідношення державних соціальних стандартів та гарантій в Україні та обґрунтування пропозицій щодо основних напрямів удосконалення співвідношення між ними.

Завдання дослідження. За для досягнення мети було поставлено такі завдання: дослідити стан сучасної нормативно-правової бази, яка стосується системи державних соціальних гарантій; проаналізувати методи бюджетного забезпечення соціальних гарантій; визначити основні причини недостатньої ефективності системи соціальних гарантій.

Методи дослідження. У роботі застосовувались такі методи, як системний, структурний методи, а також при здійсненні аналізу існуючої в Україні системи соціальних гарантій населення використовувались методи аналізу й синтезу, індукції й дедукції.

Результати дослідження З набуттям незалежності в Україні розпочалось формування нової системи соціальних стандартів та гарантій. Причиною цього стало те, що при переході до ринкової економіки значно погіршився рівень життя громадян. З кожним днем населення потребувало допомоги з боку держави. Тому держава повинна була створити систему державного соціального забезпечення населення, яка б змогла гарантувати мінімальну підтримку кожному громадянину. Становлення системи державних соціальних гарантій на законодавчому рівні пройшло кілька етапів (табл. 1).

Основними джерелами фінансування соціальних гарантій є державний та місцеві бюджети, а також кошти підприємств, установ та організацій та соціальних фондів. Державні соціальні гарантії є основою для розрахунку витрат на соціальні цілі та формування на їх основі бюджетів усіх рівнів.

На сьогоднішній час в Україні діє така система соціальних стандартів та гарантій: базовим соціальним стандартом є прожитковий мінімум. Основними державними соціальними гарантіями є:

1. мінімальна заробітна плата, мінімальний розмір пенсії за віком, розміри державної соціальної допомоги та інші соціальні виплати;

2. інші державні соціальні гарантії, так як стипендії учням професійно-технічних та студентам вищих державних навчальних закладів, індексація доходів населення та інші.

Розрахунок базового стандарту – прожиткового мінімуму здійснюється виходячи із наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2000 р. № 646 [8]. Варто зазначити, що даний перелік товарів та послуг, необхідний для існування людини, не може бути реалізований в повному обсязі за встановлений прожитковий мінімум на сьогоднішній час. Тому в Україні спостерігається значна розбіжність між встановленими законодавством життєвих стандартів та прожитковим мінімумом. Важливим є проведення перегляду як і вмісту споживчого кошику, так і узгодження прожиткового мінімуму з індексом споживчих цін. Слід зазначити, що, згідно з законодавством України, він має переглядатись кожні 5 років, адже змінюються ціни, економічна ситуація і загалом смаки споживачів. Натомість, споживчий кошик України не переглядався з 2000 р., отже йому вже 14 років.

Структура прожиткового мінімуму, що діє нині в Україні, не враховує низки сучасних життєво важливих витрат: наприклад, на будівництво чи купівлю житла або одержання його у найм, оренду, освіту, оздоровлення, утримання дітей у дошкільних навчальних закладах, платні медичні послуги та інші [15, с. 108]. Споживчий кошик складається з різних великих категорій, які об'єднують групи товарів та послуг. Наприклад, кількість позицій в споживчому кошику ЄС та Америки значно відрізняється від українського, в якому знаходиться трохи більше 150 одиниць: в Німеччині це 700 одиниць, у США та Франції – біля 305, у Швейцарії – 1046. [17].

Таблиця 1. Етапи становлення нормативно-правової бази забезпечення державних соціальних стандартів та гарантій*

Назва етапу	Характеристика етапу
Початковий етап (з 1991 р.)	03. 07.1991 р. прийнято ЗУ «Про мінімальний споживчий бюджет». Згідно закону розмір мінімального споживчого бюджету формувався нормативним методом на основі системи споживчих кошків. Згодом, у доповненнях до цього закону було розроблено соціальний норматив – межу малозабезпеченості, розмір якої визначався на законодавчому рівні.
Становлення базового соціального стандарту (з 1999 р.)	15.07.1999 р. прийнято ЗУ «Про прожитковий мінімум». Відповідно до закону, прожитковий мінімум визначається як базовий соціальний стандарт.
	Постановою КМУ «Про науково-громадську експертизу набору продуктів харчування, набору непродовольчих товарів і набору послуг для встановлення прожиткового мінімуму» від 24.09.1999 р. було створено науково-громадську експертизу, робота якої полягає у визначенні за участю соціальних партнерів наукової обґрунтованості норм і нормативів споживання, належного дотримання принципів формування цих наборів.
	Постановою КМУ «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» 14.04.2000 р. було затверджено набори продуктів харчування, набори непродовольчих товарів та набори послуг для основних соціальних і демографічних груп населення.
Становлення основного нормативно-правового акту (з 2000 р.)	17.05.2000 р. Мінпраці, Мінекономіки та Держкомстату України було затверджено наказ «Про затвердження Методики визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення». Ця Методика встановлює єдиний порядок розрахунку прожиткового мінімуму в розрахунку на місяць на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення в Україні та на регіональному рівні.
	05.10.2000 р. було прийнято ЗУ «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії». В ньому закладено основні види, принципи та засади формування державних соціальних стандартів та гарантій. Згідно з цим законом державні соціальні гарантії – це встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму.
Спроби внести зміни до існуючих законів	17.06.2002 р. Мінпраці затвердило наказ «Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів», який передбачає перелік лише безоплатних послуг, які надаються населенню.
	22.06.2010 р. було запропоновано Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про прожитковий мінімум». Головним акцентом проекту, який був відхилений і відправлений на доопрацювання, стала зміна методики визначення прожиткового мінімуму із використанням нормативного підходу для формування набору продуктів харчування та структурного підходу для визначення наборів непродовольчих товарів та набору послуг.
	08.02.2013 р. було запропоновано Проект Закону про внесення змін до порядку формування та перегляду розміру прожиткового мінімуму, у якому було запропоновано у частині споживчого кошику зменшити термін його перегляду з п'яти років до трьох.

*складено автором на основі [4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]

Для призначення державних соціальних гарантій використовується рівень прожиткового мінімуму, що кожного року зростає в залежності від фінансових можливостей держави. Незважаючи на щорічне зростання прожиткового мінімуму, розрив між законодавчо встановленим прожитковим мінімумом та фактичним залишається. Протягом 2005-2014 рр. державні витрати на фінансування соціальних гарантій зросли від 39,9 до 137,9 млрд. грн. Проаналізуємо стан фінансового співвідношення соціальних стандартів та гарантій населення в Україні.

Аналіз динаміки прожиткового мінімуму протягом 2005-2014 рр. показав, що цей показник збільшився від 423 до 1176 грн. або на 78%. (табл. 2).

Впродовж аналізованого періоду спостерігається тенденція до щорічного збільшення прожиткового мінімуму для всіх демографічних груп населення. Найбільший розмір прожиткового мінімуму встановлюється для дітей віком від 6 до 18 років, найменше для осіб що втратили працездатність.

На основі даних, можна стверджувати, що децю хаотичне зростання показників прожиткового мінімуму. Найбільш стрімке зростання прожиткового мінімуму спостерігається у 2010 р. Якщо в 2007 р. прожитковий мінімум в середньому на одну особу зріс до 112,7%, в 2008 р. – 117,7%, в 2009 р. – 111,9, то в 2010 р. підвищення становило 124,8 %, а в 2011 р. та 2013 р. відповідно 108,9% та 107,4%.

Таблиця 2. Динаміка прожиткового мінімуму за 2005-2014 рр., грн.*

Прожитковий мінімум в розрахунку на місяць	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
на одну особу	423	472	532	626	701	875	953	1095	1176	1176
у % до попереднього року	116,8	111,6	112,7	117,7	111,9	124,8	108,9	114,9	107,4	100
для дітей віком до 6 років	376	418	470	557	632	799	870	961	1032	1032
у % до попереднього року	115,9	111,2	112,4	118,5	113,5	126,4	108,9	110,5	107,4	100
для дітей віком від 6 до 18 років	486	536	604	701	776	957	1042	1197	1286	1286
у % до попереднього року	115,6	110,3	112,7	116,1	110,7	123,3	108,9	114,9	107,4	100
для працездатних осіб	453	505	568	669	744	922	1004	1134	1218	1218
у % до попереднього року	117,1	111,5	112,5	117,8	111,2	124,1	108,9	113,1	107,4	100
для осіб, які втратили працездатність	332	366	411	498	573	734	800	884	949	949
у % до попереднього року	116,6	110,2	112,3	121,2	115,1	128,1	90,5	110,5	107,4	100

*розраховано автором на основі [11]

Привертає увагу те, що у 2014 р. відбулося «замороження» прожиткового мінімуму на рівні затвердженого на грудень 2013 р. (який не було скориговано до фактичної величини).

Важливим показником на який слід звертати увагу при розрахунку прожиткового мінімуму є індекс споживчих цін. Це показник, що характеризує динаміку загального рівня цін на товари і послуги, які купує населення для невиробничого споживання [1, 49]. За період 2005-2014 рр. загальне зростання прожиткового мінімуму відбувалося значно повільнішими темпами ніж індекс споживчих цін (рис.1).

Як видно із рисунка протягом 2006-2009 рр. зростання вартості товарів та послуг, які входять до прожиткового мінімуму зростали повільнішими темпами ніж товари і послуги, які враховуються при розрахунку індексу споживчих цін (в середньому на 5%). Починаючи із 2010-2013 рр. (коли відсоток зростання прожиткового мінімуму був найбільшим за останні 14 років) прожитковий мінімум підвищувався більшою мірою ніж ціни. Однак, у 2014 р. ситуація різко погіршилась, оскільки індекс споживчих цін миттєво зріс на 24%. Причинами цього стали: значна девальвація гривні в умовах зниження валютних надходжень та наростання панічних настроїв через військовий конфлікт на сході України, а також через приведення тарифів у сфері житлово-комунального господарства до рівня покриття їх собівартості. Відповідно відбулось подорожчання споживчого кошика, як результат прожитковий мінімум знизився на 7,5%.

Рисунок 1. Динаміка прожиткового мінімуму та індексу споживчих цін в Україні за 2005-2014 рр.

Джерело: [11], [2]

У 2015 р. розмір прожиткового мінімуму і мінімальної заробітної плати пропонується проіндексувати на 5,4% на кінець 2015 року. При цьому рівень інфляції становить близько 10%. Але слід враховувати, що цьогорічний розмір інфляції ймовірно сягне 20% уже до кінця року, а розміри стандартів та гарантій заморожені. Тобто мінімальна зарплата і прожитковий мінімум уже протягом цього року знецінилися на 20%, на кінець наступного – більш ніж на 10%, у підсумку ж – на понад 30% [13].

Проаналізувавши динаміку цін на продукти харчування, можна зробити висновок, що теперішній рівень прожиткового мінімуму не дозволяє людині забезпечити собі мінімальний рівень життя. Наприклад, за міжнародними нормами, визначеними ООН, межа бідності - зарібок у 5 чи менше доларів за добу однією особою. Тобто зарплата у 150 доларів щомісяця. Для України, за останнім курсом Нацбанку майже 26 гривень за долар, - понад 3500 грн. Тож теперішній мінімальний споживчий кошик українця у 1218 грн. уже утричі менший від рівня бідності у Європі та світі [16]. Станом на 2013 р. 20,9 % населення України живуть з витратами нижчими за прожитковий мінімум [14].

Прожитковий мінімум, як базовий стандарт використовують для встановлення розмірів мінімальних державних гарантій, таких як мінімальна заробітна плата, мінімальний розмір пенсії, розмір соціальної допомоги та інших соціальних виплат. Якщо відбувається підвищення прожиткового мінімуму, то і державні соціальні гарантії також повинні зростати. Основні соціальні гарантії не повинні бути нижчими за базовий стандарт – прожитковий мінімум. Проте, слід відмітити те, що розмір основних соціальних гарантій прямо пропорційно залежить від фінансових можливостей державного бюджету та місцевих бюджетів.

Розглянемо практичне встановлення розмірів основних соціальних гарантій в Україні. Мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за послугу, некваліфіковану працю, нижче якого не може проводитися оплата за виконану працівником місячну, погодинну норму праці [12]. Мінімальна заробітна плата в Україні протягом 2005-2013 рр. постійно зростала. Вона збільшилась зі 332 грн. до 1218 грн. (табл. 3).

Як бачимо із даних таблиці, протягом 2005-2008 рр. законодавчо встановлений розмір мінімальної заробітної плати відставав від прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Тільки із 2009 р. це співвідношення досягло 100%.

Така ж ситуація склалась із розміром мінімальної пенсії за віком, яка збільшилась із 332 грн. до 949 грн. Співвідношення мінімального розміру пенсії за віком та прожиткового мінімуму для осіб, що втратили працездатність постійно зростало. Протягом 2005-2014 рр. це співвідношення становило 100%, лише у 2008 р. – 93,1%. Із аналізу динаміки мінімальної заробітної плати та мінімальної пенсії за віком, можна стверджувати, що наближення останнього до прожиткового мінімуму відбулось значно раніше і стрімкіше.

Також до державних соціальних гарантій відносяться різні види соціальних допомог [3]:

1. допомога по безробіттю: для застрахованих осіб, у яких розмір виплат залежить від страхового стажу (зросла від 872 грн. у 2012 р. до 936, 64 грн. у 2014 р.); для осіб, виплати яким призначаються без урахування страхового стажу (становить 544 грн.);

Таблиця 3. Динаміка мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму для працездатних осіб протягом 2005-2014 рр., гривні*

Роки	Мінімальна заробітна плата (на кінець року)	Прожитковий мінімум для працездатних осіб	Співвідношення, %
2005	332	453	73,3
2006	400	505	79,2
2007	469	568	82,6
2008	605	669	90,4
2009	744	744	100
2010	922	922	100
2011	1004	1004	100
2012	1134	1134	100
2013	1218	1218	100
2014	1218	1218	100

*розраховано автором на основі [11]

2. допомога на поховання для безробітних (зросла від 1095 грн. у 2012 р. до 1176 грн. у 2014 р.);
3. допомога на поховання для працюючих та їх сімей (становить 2200 грн.);
4. допомога на дітей одиноким матерям: для дітей віком до 6 років (зросла від 288,3 грн. у 2012 р. до 516 грн. у 2014 р.); для дітей віком від 6 до 18 років (зросла від 359,1 грн. у 2012 р. до 643 грн. у 2014 р.); для дітей віком від 18-23 років за умови навчання (зросла від 340,20 грн. у 2012 р. до 609 грн. у 2014 р.);
5. допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням: до 6 років (зросла від 1922 грн. у 2012 р. до 2064 грн. у 2014 р.); від 6 до 18 років (зросла від 2394 грн. у 2012 р. до 2572 грн. у 2014 р.);
6. найбільш популярною серед соціальних допомог, що надаються сім'ям з дітьми, є одноразова грошова допомога при народженні дитини, вона збільшилась зі 8500 грн. у 2005 р. до 41280 грн. у 2014 р.

Як бачимо із наведених таблиць, що досить тривалий час знадобився для того, щоб привести у відповідність до прожиткового мінімуму мінімальну заробітну плату та мінімальну пенсію. В деяких моментах, для того щоб соціальні гарантії наблизились до базового соціального стандарту, потрібно було знижувати темпи зростання розміру останнього.

Висновки. На основі аналізованого матеріалу, можна зробити висновки, що розміри державних соціальних гарантій зростають. Але розрив між законодавчим та фактичним прожитковим мінімумом є значний. Сьогодні прожитковий мінімум на 304 грн. менший, ніж фактичний, розрахований за законом. На нашу думку, для того щоб привести прожитковий мінімум до стандарту гідного рівня життя, а не до мінімуму фізичного виживання, потрібно:

1. оновити прожитковий мінімум з урахуванням економічної ситуації в країні;
2. переглянути вміст споживчого кошика з урахуванням потреб соціально-економічного розвитку;
3. забезпечити такий прожитковий мінімум, який б гарантував мінімальний рівень життя без іншої допомоги:
  - для пенсіонерів: пенсія повинна покривати витрати на харчування, оплату мінімальних комунальних рахунків, медичне обслуговування, та інше;
  - для працівників: прожитковий мінімум для працівників повинен вирішувати питання подолання бідності серед працівників.
4. зменшення розриву між законодавчо встановленим та фактичним розміром прожиткового мінімуму.

Список використаних джерел

1. Баранник Л.Б. Соціальний захист: навчальний посібник. – Дніпропетровськ: Дніпропетровська державна фінансова академія, 2010. – 276 с.
2. Індекс споживчих цін на товари та послуги 2001-2014 рр. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Моніторинг показників соціальної сфери [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category.jsessionid=22898B00F517DF5CD29263B8C63765AD.app1?cat_id=141688
4. «Про прожитковий мінімум» Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-14>
5. «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» Закон України від 05.10.2000 №2017-III [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>
6. «Про мінімальний споживчий бюджет» Закон України від 03.07.1991 № 1284-XII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1284-12>
7. «Про науково-громадську експертизу набору продуктів харчування, набору непродовольчих товарів і набору послуг для встановлення прожиткового мінімуму» Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.1999 № 1767 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1767-99-п>
8. «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2000 № 656 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/656-2000-п>
9. «Про затвердження Методики визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення» наказ Мінпраці, Мінекономіки та Держкомстату України від 17.05.2000 № 109/95/157 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0347-00>
10. «Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів» наказ Мінсоцполітики від 17.06.2002 № 293 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basepe/ua-xmwxwr/index.htm>
11. «Про Державний бюджет на 2005-2014 рр.» Закони України від 23.12.2004 № 2285-IV, 20.12.2005 № 3235-IV, 19.12.2006 № 489-V, 28.12.2007 № 107-VI, 26.12.2008 № 835-VI, 27.04.2010 № 2154-VI, 23.12.2010 № 2857-VI, 22.12.2011 № 4282-VI, 06.12.2012 № 5515-VI, 16.01.2014 № 719-VII.

12. «Про оплату праці» Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>
13. Прожитковий мінімум – стандарт гідного життя чи мінімум для фізичного виживання? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.psv.org.ua/arts/Aktualno/view-2408.html>
14. «Соціальний звіт за 2013 рік». Науково-дослідний інститут соціально-трудових відносин Міністерства соціальної політики України.
15. Фесенко А.М. Дієвість системи соціальних гарантій в Україні: критичний аналіз / А.М. Фесенко, Б.Б. Бондарець // Наукові праці. Соціологія. – Випуск 172. Том 184. – 2012. – С.106-110.
16. Цьогоріч прожитковий мінімум українця утрічі менший, аніж світова межа бідності [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zik.ua/ua/news/2015/02/15/tsogorich_prozhytkovyy_minimum_ukraintsya_utrychi_menshyy_anizh_svitova_mezha_bidnosti_564587
17. Щодо удосконалення методики визначення споживчого кошика [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1233/>

References

1. Barannyk L.B. Sotsialnyj захyst: navchalnyj posibnyk. – Dnipropetrovsk: Dnipropetrovska derzhavna finansova akademiya, 2010. – 276 s.
2. Indeks spozhyvchyx cin na tovary ta poslugu 2001-2014 rr. : http://www.ukrstat.gov.ua/Monitoring_pokaznykiv_socialnoyi_sfery : http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category;jsessionid=22898B00F517DF5CD29263B8C63765AD.app1?cat_id=141688
3. «Pro prozhytkovyy minimum» Zakon Ukrayiny vid 15.07.1999 №966-XIV [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-14>
4. «Pro derzhavni socialni standarty ta derzhavni socialni garantiyi» Zakon Ukrayiny vid 05.10.2000 №2017-III : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>
5. «Pro minimal'nij spozhivchij bjudzhet» Zakon Ukraїni vid 03.07.1991 № 1284-XII : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1284-12>
6. «Pro naukovo-gromads'ku ekspertizu naboru produktiv harchuvannja, naboru neprodovol'chih tovariv i naboru poslug dlja vstanovlennja prozhitkovogo minimumu» Postanova Kabinetu Ministriv Ukraїni vid 24.09.1999 № 1767 : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1767-99-p>
7. «Pro zatverdzhennja naboriv produktiv harchuvannja, naboriv neprodovol'chih tovariv ta naboriv poslug dlja osnovnih social'nih i demografichnih grup naselennja» Postanova Kabinetu Ministriv Ukraїni vid 14.04.2000 № 656 : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/656-2000-p>
8. «Pro zatverdzhennja Metodiki viznachennja prozhitkovogo minimumu na odnu osobu ta dlja osib, jaki vidnosjat'sja do osnovnih social'nih i demografichnih grup naselennja» nakaz Minpraci, Minekonomiki ta Derzhkomstatu Ukraїni vid 17.05.2000 № 109/95/157 : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0347-00>
9. «Derzhavnij klasifikator social'nih standartiv i normativiv» nakaz Minsocpolitiki vid 17.06.2002 № 293 : <http://ua-info.biz/legal/basepe/ua-xmwxwr/index.htm>
10. «Pro Derzhavnyj byudzhet na 2005-2014 rr.» Zakony Ukrayiny vid 23.12.2004 №2285-IV, 20.12.2005 №3235-IV, 19.12.2006 №489-V, 28.12.2007 №107-VI, 26.12.2008 №835-VI, 27.04.2010 №2154-VI, 23.12.2010 №2857-VI, 22.12.2011 №4282-VI, 06.12.2012 №5515-VI, 16.01.2014 №719-VII.
11. «Pro oplatu praci» Zakon Ukrayiny vid 24.03.1995 №108/95-VR : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>
12. Prozhytkovyy minimum – standart gidnogo zhyttya chy minimum dlja fizychnogo vyzhyvannja? : <http://www.psv.org.ua/arts/Aktualno/view-2408.html>
13. «Socialnyj zvit za 2013 rik». Naukovo-doslidnyj instytut socialno-trudovyx vidnosyn Ministerstva socialnoyi polityky Ukrayiny.
14. Fesenko A.M. Diyevist systemy socialnyx garantij v Ukrayini: krytychnyj analiz / A.M. Fesenko, B.B. Bondarecz // Naukovi pracj. Sociologiya. – Vypusk 172. Tom 184. – 2012. – S.106-110.
15. Czogorich prozhytkovyy minimum ukrayncya utrychi menshyj, anizh svitova mezha bidnosti : http://zik.ua/ua/news/2015/02/15/tsogorich_prozhytkovyy_minimum_ukraintsya_utrychi_menshyy_anizh_svitova_mezha_bidnosti_564587
16. Shhodo udoskonalennja metodiki viznachennja spozhivchogo koshika : <http://www.niss.gov.ua/articles/1233/>

ДАНИ ПРО АВТОРА

Маслик Роксоляна Орестівна, аспірантка
Львівська державна фінансова академія
вул. Кульпарківська 133, 16, м. Львів, 79000, Україна
e-mail: rudzinska.r@gmail.com

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Маслик Роксоляна Орестовна, аспірантка
Львовская государственная финансовая академия
ул. Кульпарковская 133, 16 м. Львов, 79000, Украина
e-mail: rudzinska.r@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Maslyk Roksoliana Orestovna, graduate student
Lviv State Academy of Finance
133, 16 Kulparkivska Street, Lviv, 79000, Ukraine
e-mail: rudzinska.r@gmail.com